

Af: Niels Kristian Kjær, klinisk professor, **Jesper Lykkegaard,** klinisk professor, **Helle Ibsen,** ph.d.-studerende, og **Jens Søndergaard,** professor, alle Forskningsenheden for Almen Praksis, SDU - nkjaer@health.sdu.dk

Velkommen ombord

på det gode skib "Kliniknær Forskning og Uddannelse"

Kliniknær Forskning og Uddannelse er et nyt, inspirerende og sjovt fællesskab, der sigter mod at gøre almen praksis endnu bedre ved at skabe åndehuller i en travl klinisk hverdag.

Alle i praksis har travlt. Mange opgaver står i kø. Dagene kan blive lange. Alligevel er det måske en idé at standse op for en kort stund, drikke en kop kaffe eller te og tænke lidt over, hvordan vores fælles fag – dit og mit faglige fundament i hverdagen – kan udvikles og formidles gennem erfaring, udveksling, forskning og uddannelse.

Derfor vil vi meget gerne invitere flere klinisk arbejdende almenmedicinere med ombord i denne udvikling. På en måde, hvor forskning og undervisning ikke må opleves som ekstra byrder på vores trætte rygge. Det skal være stimulerende og inspirerende akademiske åndehuller.

Symposium søsatte nyt netværk

Forskningsenheden for Almen Praksis i Esbjerg-Odense afholdt den 8. marts 2023 et lanceringssymposium, som søsatte "Kliniknær Forskning og Uddannelse". Det nye netværk samler interesserede lægepraksis, der vil styrke kliniknær uddannelse og forskning i almen praksis.

I det følgende opsummerer vi dagens program. Vi håber, at det kan skabe lidt nysgerrighed blandt vores kollegaer. Til slut afrunder vi med vores (efter)tanker om, hvordan vi definerer og udvikler vores almenmedicinske faglighed.

Symposiet bød på flere gode eksempler på kliniknær patientrelevant forskning, som blev præsenteret og diskuteret. Diskussionerne handlede om indhold, og hvordan projekterne påvirkede de deltagende praksis.

Henriette Poulsen, praktiserende læge i Sønder Omme, fremlagde sammen med plejehjemsleder Lisbet Bo et projekt om urinvejsinfektioner i Billund Kommune. Rigtigt mange ældre borgere får foretaget urindyrkninger, og mange af dem får antibiotika, som måske ikke er klinisk indiceret. Projektet indsamler data om problemets omfang, implementerer nye procedurer og afholder en fælles temadag for kommunens praksis og personalet på plejehjem og i hjemmeplejen.

Henriette Poulsen og Lisbet Bo præsenterede et projekt om forbedret behandling af urinvejsinfektioner hos kommunens ældre. Foto: Sanne Karlsen.

Jonas Strunge: Man kan nedsætte antallet af akutte indlæggelser ved udvidet samarbejde mellem kommunens akutsygeplejersker og de praktiserende læger i dagtid- og hospitalslæge i vagten. Foto: Sanne Karlsen.

Projektet kom følgende til gode:

- Patienterne: mere relevant behandling og forhåbentlig sjældnere resistensudvikling.
- Læger og personale: kobling mellem det praktiske med det akademiske styrker det lokale fælles ejerskab og de faglige relationer på tværs af primærsektoren.
- Samfundet: en bedre rekruttering gennem et positivt kendskab til Billund Kommune.

Jonas Strunge, praktiserende læge i Middelfart, præsenterede et projekt om samarbejdet mellem almen praksis, det kommunale akutsygeplejeteam og Sygehus Lillebælt.

Udgangspunktet var, at ikke alle akutte sygdomstilfælde kræver indlæggelse, men akutte hjemmebesøg hos borgere i almen praksis kan give udfordringer i forhold til muligheden for akutte parakliniske undersøgelser og tilgængelig tid. I projektet fik akutsygeplejeteamet udvidet laboratorieudstyr og mulighed for IV-behandling. Akutsygeplejeteamet fik en rammedelegation, så de på eget initiativ kunne tage blodprøver på patienter, der opfyldte definerede kriterier.

Akutsygeplejen kontaktede egen læge telefonisk, hvis der var behov for behandling/vurdering af borgeren ud fra akutsygeplejens observationer, værdier og de parakliniske målinger. Sygehus Lillebælt stillede en speciallæge til rådighed for at hjælpe akutsygeplejen med tolkning/handling uden for åbningstiden i almen praksis.

Indsatsen gav et betydeligt fald på ca. 20 pct. i antallet af indlæggelser, og nødvendig behandling blev iværksat tidligere.

Projektet kom følgende til gode:

- Patienterne: fik en hurtigere behandling af sygdom og flere undgik indlæggelse.
- Sygehus Lillebælt: bedre visitation af akutte patienter.
- Almen praksis: mere tid til andre kerneopgaver.
- Akutsygeplejen: blev opkvalificeret og kunne tiltrække kompetente medarbejdere.

Jesper Lykkegaard fremlagde på vegne af Christian Valentiner-Branth et projekt om ultralyd i almen praksis, hvor man undersøgte, hvilke skanningsmodaliteter praktiserende læger begynder at anvende, når de har fået kursus og apparat. Lægerne vurderede, at mere end 80 pct. af skanningerne var konklusive. I to tredjedele af skanningerne blev diagnosen mere sikker, og i en tredjedel blev diagnosen, visitationen eller behandlingen ændret.

Helle Ibsen, Sys Melchiors og Lea Tykgaard Hansen præsenterede et projekt, der skal generere gode uddannelsesrelaterede idéer til klinikophold i almen praksis i samarbejde med tutorpraksis og medicinstuderende. En styrket læring i almen praksis er til gavn for de læger, der vælger almen praksis som fremtidig karriere, men det kan også være til gavn for klinikkerne og det sammenhængende sundhedsvæsen. En sidegevinst kan være at styrke de kommende kollegers interesse for specialet almen medicin.

Fokusgruppeinterview med praktiserende læger viste, at centrale områder inden for læring i praksis var kontinuitet og relationer, sidemandsoplæring og sundhedsfremmende indsatser. Udfordringer for læring var rammerne (tid og lokaler), usikkerhed om den studerendes opgaver og manglende overskud blandt læger og personale i klinikken. Fokusgruppeinterviewet pegede også på flere mulige løsninger, f.eks. at de studerende kan lave resumé af patienter med komplicerede sygdomsforløb, se nogle typer af patienter selv og evt. selv løse udvalgte opgaver.

Janus Laust Thomsen, professor ved Forskningsen-

heden for Almen Praksis og Center for Almen Medicin, Aalborg Universitet, fortalte om fordelene ved at samle de forskellige kvalitets- og forskningsaktører omkring Forskningsenheden for Almen Praksis og inddrage lægehusene gennem et brugerpanel.

Mette With Hagensen, som er valgt ind i Regionsrådet i Region Syddanmark for Socialdemokratiet og rådets 1. næstformand, udtrykte stor politisk goodwill til at udbygge den kliniknære forskning og uddannelse og at inddrage patienterne mere. Hun havde mange positive betragtninger om almen praksis' rolle i sundhedsvæsnet.

Relevant viden til praksis

Dagen sluttede med refleksion over, hvad der kan rekruttere lægehuse til netværket. Vi diskuterede, hvordan en aftale mellem praksis og universitetet kunne se ud, og med hvilke mulige perspektiver.

Fokusgruppeinterviews viser, at praktiserende læger generelt ikke motiveres af potentielle "akademiske laurbær". Hvis deres interesse skal fanges, kræver det meningsfulde projekter, der skaber relevant viden til praksis og patienter. Projekterne skal være overkommelige og tilpasset både arbejdsrytmen og vilkårene i klinikken. De praktiserende læger efterspørger både praktiske og administrative ressourcer til at udføre projekterne i praksis. Til gengæld kan gode og veltilrettelagte projekter skabe fagligt engagement i hele klinikken og fungere som akademiske åndehuller i en travl hverdag.

Flere kolleger oplever klinisk uddannelse af studerende og yngre kollegaer som en positiv forpligtigelse, som de gerne vil forbedre, hvor det er muligt.

En aftale mellem SDU og de praksis, der tilmelder sig det kommende netværk, bør afstemme de gensidige forventninger.

Fra regionalt til landsdækkende initiativ?

Vores fokusgruppeinterviews med praktiserende læger i Region Syddanmark opfølges af en spørgeskemaundersøgelse. Formålet er at udvikle netværket for kliniknær forskning og uddannelse, så det kan imødekomme bekymringer, udfordringer, muligheder og interesse fra klinisk arbejdende læger.

I første omgang er initiativet rettet mod klinikker i Region Syddanmark, men vi håber, at vi sammen med de øvrige forskningsenheder kan gøre netværket landsdækkende.

Perspektiverne er store – lige fra styrkelse af respekten for arbejdet i praksis til de uforudsigelige muligheder, som nye teknologiske opfindelser og medicinske landvindinger vil bringe.

Flere spændende projekter er allerede i gang, f.eks. PCR-undersøgelser, anvendelse af kunstig intelligens i praksis, ultralyd og tarmfloraens betydning for en lang række sygdomme.

Eftertanker: en styrkelse af vores fælles faglighed

Almen praksis bygger sin succes på robust klinisk erfaring og en helhedsorienteret tilgang med patienten i centrum. Den brede lægefaglige kundskab suppleres med vigtig forståelse af sociale, psykologiske, kommunikative og eksistentielle forhold.

Gennem tiden er denne almenmedicinske faglige basis udviklet via erfaringsudveksling og formidlet gennem uddannelse til studerende, kommende speciallæger og alment praktiserende læger. Den fælles faglighed er desuden blevet udbygget og gjort eksplicit gennem forskning, bl.a. fra forskningsenhederne. Forskningen har ikke blot givet specialet sin akademiske legitimitet; den har også gjort os klogere på vores patienter og på os selv.

Men det kan blive endnu bedre, hvis vi rykker forskningen mere ud i praksis og mere patientnært. Særligt hvis vi kan kombinere det med den undervisning, vi tilbyder studerende, nye læger og kollegaer. Forskningsenheden for Almen Praksis i Odense-Esbjerg har stor interesse i at optimere den almenmedicinske uddannelse fra student til pensionist. Gennem relationsarbejde har kandidatuddannelsen i medicin i Esbjerg fået 4 uger i klinik i almen praksis. Forhåbentligt kan det udvides yderligere med tiden.

Almen praksis er arbejdsmæssigt presset og klemt fra flere sider. Netop derfor har vi brug for inspirerende åndehuller, der skaber energi og motivation. Vi tror på, at "Kliniknær Forskning og Uddannelse" kan styrke vores fælles faglighed. Det er dog en stor udfordring at definere rammerne, så vi ikke skaber endnu en byrde på almen praksis' brede – men tyngede – skuldre.

Denne udfordring kan kun løses i et tæt samarbejde mellem klinikerne, der har hånden på roret, de almenmedicinske uddannelsesfolk og forskere.

Mange banker på døren med nye opgaver til almen praksis. Vi skal være bevidste om, hvad vi kan påtage os, og vi skal kun tage opgaver, som vi kan magte. Uddannelse og forskning er ikke nye opgaver – de har været her længe. Undervisning er en professionel forpligtelse, men er også vejen til at gøre kommende kolleger interesserede i almen praksis. Undervisning og forskning i almen praksis kan give kommende sygehuslæger en bedre forståelse af arbejdet i almen praksis og af vores vigtige funktion. Det kan både stimulere egen faglighed og være en hjælp i hverdagen.

Heldigvis opleves uddannelse af nye, unge og gamle kolleger oftest som en fornøjelse og berigelse frem for en forpligtigelse – især hvis man kan gøre det sammen i et fællesskab som "Kliniknær Forskning og Uddannelse". //